Metka SOKLIČ

Otrok ob prenehanju skupnega življenja družine

Iskanje učinkovitejšega pristopa k zmanjševanju trpljenja otroka

Otrok ob prenehanju skupnega življenja staršev doživi številne izgube. Skoraj v vseh primerih izgubi enega izmed njiju v dnevnem smislu, lahko tudi stare starše in drugo sorodstvo, pogosto tudi dom in znano okolje, hišnega ljubljenčka, lastnino, materialno preskrbljenost, občutek varnosti.

Otrok v času razhajanja staršev ali v primeru nenadnega konca zveze vstopi v proces žalovanja, ki se odraža na telesnem (trebušni krči, izpuščaji, težave z dihanjem, bolečine v glavi, prsih, poškodbe), kognitivnem (slaba koncentracija, raztresenost, blokade spomina, vsiljene misli), čustvenem (strah, krivda, žalost, otopelost, osamljenost, nemoč, tesnoba, jeza, olajšanje), vedenjskem (regresivna vedenja, izbruhi, agresivna, tvegana vedenja, pretirana ubogljivost ali neizpolnjevanje zahtev, motnje spanja, apetita) in socialnem nivoju (odmik iz okolice, »lepljenje« na nekoga, nezainteresiranost za aktivnosti, šport). Odzivi se kažejo tudi v šoli (padec učnega uspeha ali strmljenje k popolnosti, brezbrižnost ali prekomeren trud, odsotnost, nezainteresiranost za delo, vedenjske težave). Vsi ti odzivi so naravna reakcija ob izgubi. To je mogoče dokaj hitro razrešiti ob ustrezni podpori staršev, a na vsaki razvojni stopnji otroka drugače. Če starša tega nista sposobna, lahko podporo prevzamejo tudi druge osebe, ki jim otrok zaupa. Dejstvo je, da se vsi družinski člani na izgubo odzovejo drugače; pot njihovega žalovanja je različna, vsi pa morajo sprejeti realnost izgube, jo preboleti in se naučiti živeti v novem družinskem sistemu.

Ob prenehanju skupnega življenja otrok potrebuje ustrezno informacijo o dogajanju na njemu razumljiv način. Otroci želijo biti vključeni, pri tem pa je nujna podpora in vpletenost družine in drugih. Po obdobju molka želi otrok pripovedovati zgodbe, se spominjati, omogočeno mu mora biti izražanje čustev. Izjemnega pomena je informacija, da je brez krivde. Pomaga vzpostavljena rutina, ki naj se je ne prekine, saj daje otroku občutek varnosti. Šolski prostor, učitelji in vrstniki so v tem procesu lahko zelo dragoceni.

Na vprašanje, kaj je tisto, kar proces prilagajanja ob izgubi najbolj oteži, je

odgovor jasen: to je konflikten odnos med staršema, ki ga je teoretično sicer lahko razreševati, a se v praksi v večini primerov zaplete. Otroci, ki so izpostavljeni nadaljnjim konfliktom in sovražnosti med staršema, neizmerno trpijo. Mešana intenzivna čustva, ki jih otroci občutijo ob prenehanju zveze staršev, zaostri dodaten stres, ko so prisiljeni ljubezen in navezanost na enega od staršev obdržati z zavrnitvijo drugega starša. Čeprav so otroci v bitki med staršema nemočni, začnejo verjeti, da bo njihova nesreča, ki jo vedno znova izkušajo, prenehala, če se obrnejo proti enemu od staršev in favorizirajo drugega.

Tudi širše okolje (strokovnjaki v šolstvu, zdravstvu, socialnem varstvu, odvetniki, sodniki) pogosto nadaljuje z bojem, ki sta ga začela otrokova starša. Predvsem je potrebno izpostaviti odgovornost matere in očeta. V primerih, ko boj med staršema postane neobvladljiv, obstaja velika nevarnost, da se vanj vpletejo strokovnjaki. Posledica je nemoč, pretirana vpletenost ali umik. Nujna je učinkovita zaustavitev boja med staršema, ki za dosego ciljev in zadovoljevanje svojih potreb uporabita lastnega otroka. Če starša nista sposobna uvideti hudih posledic in spremeniti vedenja, bi bilo nujno zaščititi otroka na hiter, dosleden in učinkovit način, ob hkratnem intenzivnem delu s staršema.

Strokovnjaki, ki prihajajo v stik z družinami, ki končujejo skupno življenje, naj bi upoštevali nekaj dejstev, značilnih za naše okolje. Vse bolj je razširjeno mnenje, da je prenehanje skupnega življenja družine nekaj vsakdanjega, saj se zgodi vsaki tretji družini. Vendar se s tem ustvarjajo okoliščine, v katerih obstaja velika verjetnost zanikanja izgube ali njenega pomena. Kljub nenehnemu poudarjanju otrokovih pravic želijo starši, okolica, pa tudi inštitucije otroka zaščititi, vendar s tem lahko povzročijo izolacijo otroka. Prepričanja, da je prisotnost matere pri otroku pomembnejša kot prisotnost očeta, je v strokovnih krogih vedno manj. A obstaja močan stereotip, da je bolj primerno, da mati obdrži otroke, medtem ko naj bi očetje odpovedali ali pa so v resnici odrinjeni. Postavlja se temeljno vprašanje: ali je starševstvo nekaj samoumevnega ali pa bi se bilo potrebno zanj učiti in izobraževati? Otrok lahko dobi po prenehanju zveze staršev v šoli prepotrebno podporo, vendar pa je za šolske delavce navidezno bolj varno izogibanje in umik od problematike. Ne nazadnje je treba izpostaviti tudi vprašanje, ali strokovnjaki v socialnem varstvu, odvetniki in sodišča resnično nudijo pomoč in rešujejo spore med staršema ali pa le pripomorejo k poglabljanju zla v družinah.

V centrih za socialno delo se pri starših, ki se ne morejo dogovoriti o zaupanju otroka v vzgojo in varstvo, preživnini in stikih, dnevno srečujemo z ovirami: starša dokazujeta neustreznost drugega starša, merjenje moči se stopnjuje. Strokovni delavci lahko postanemo posredniki med staršema in prispevamo k porastu sovražnosti med njima. Poleg tega imajo stranke pogosto predsodek,

da sodišče odloča izključno na podlagi mnenj centrov za socialno delo; obremenilni so tudi predsodki, da imajo matere avtomatično prednost. Izhajamo iz predpostavke, da je za otroka (seveda kadar ne gre za nasilje v družini, odvisnost od psihoaktivnih sredstev, psihičnih, fizičnih ali spolnih zlorab) vedno najbolje, da ima čustveno podporo obeh staršev in da se vključenost obeh staršev v otrokovo življenje nadaljuje. Tudi v primerih zlorab se velikokrat izkaže, da otroci ne želijo prekiniti stikov s staršem, ki jih zlorablja. V varnem okolju lahko otroci razrešujejo odnos s staršem.

Definicija problema

Povsem zmotno je mišljenje strokovnjakov in laikov, da se bo sovražnost enega starša do drugega postopoma polegla, ko bo razveza oddaljena, ko bosta spoznala dobrobiti ločenega življenja, ko bo otrok starejši. Prepad med staršema se le še poglablja in pri otroku pušča vedno hujše posledice. Čas je na strani starša, ki želi otroka oddaljiti od drugega starša, dolgotrajni postopki v različnih institucijah pa so v korist staršem, ki iz otrokovega življenja izključujejo drugega starša.

Nujna je jasna opredelitev procesov med staršema, ki zaradi nerazrešenega medsebojnega odnosa in lastnih stisk ob prenehanju zveze ter zadovoljevanja svojih potreb otroka izpostavita hudemu trpljenju.

Odtujevanje otroka od starša in drugih otroku pomembnih oseb

Utemeljitelj sindroma odtujevanja otrok od starša (Parental Alienation Syndrome - PAS) Richard Gardner je leta 1991 postavil temelje za prepoznavanje sindroma odtujevanja otroka od starša. Ker pa se je zavzemal za postopek, s katerim bi v primeru hudega odtujevanja otroka takoj odvzeli staršu, ki odtujuje in ga zaupali drugemu od staršev, je doživel veliko kritik.

Strokovna stališča do t. i. sindroma odtujevanja od starša so zelo različna. Nekateri menijo, da je ta sindrom produkt bitk za dodelitev otroka, drugi pa menijo, da le-ta pomeni zlorabo staršev in skrbnikov, tretji pa ga celo zanikajo, češ da lahko govorimo kvečjemu o procesu odtujevanja in o njegovih posledicah.

Ne glede na opredelitve je odtujevanje breme, ki ga nosi otrok, katerega starš ne prepozna otrokove osnovne potrebe po ljubiti in biti ljubljen tudi s strani drugega starša. Zaskrbljujoče je, da je celo strokovno mnenje o posledicah odtujevanja otroka s strani enega ali obeh staršev kontradiktorno. Razširjeno je prepričanje, da bo odtujevanje samo po sebi minilo, da sta za to odgovorna izključno starša, da vsako poseganje v družino lahko povzroči še hujše trpljenje otroka. V nasprotju s tem pa drugi menijo, da je odtujevanje dejanje nasilja nad

otrokom, ki ga je potrebno kot tako tudi obravnavati in otroka zaradi visoke stopnje ogroženosti zaščititi.

Za zmanjševanje posledic dolgotrajnih postopkov zaupanja otrok v vzgojo in varstvo, je najprej treba opredeliti teoretični okvir sindroma odtujevanja od starša in tudi določiti primerno terminologijo za njegovo razumevanje.

Kot kažejo izkušnje iz tujine, odtujevanje v svojem bistvu pomeni oblikovanje odnosa med otrokom in enim od staršev z namenom izključevanja drugega starša. Popolnoma odtujen otrok ne želi imeti nobenega stika z enim od staršev, do njega izraža le neprijetna čustva, medtem ko do drugega starša izraža le prijetna. Ne glede na to, ali gre za namerno ali nezavedno odtujevanje, to povzroča podobne posledice, čeprav večinoma govorimo o odtujevanju kot namernem oddaljevanju otroka od starša.

Znaki odtujevanja in posledice

Ključ do preprečevanja odtujevanja otroka od enega ali obeh staršev je v prepoznavanju simptomov odtujevanja, in sicer:

- zanikanje obstoja ali pomembnosti drugega starša (zavračanje stikov, izogibanje komunikaciji z drugim staršem, ignoriranje v javnosti, izločanje njegovih fotografij);
- kritiziranje drugega starša (negativno direktno ali posredno govorjenje o njem, njegovem sorodstvu, prijateljih, primerjanje otroka z drugim staršem v negativnem smislu);
- postavljanje otroka na sredo med starša (otrok kot posrednik in prenašalec sporočil ali celo kot vohun, pogovarjanje o zadevah odraslih pred/ z otrokom ali prepiranje);
- podtikanje napak drugemu staršu (prikrivanje informacij o pomembnih dogodkih, zasmehovanje, norčevanje, spodbujanje otroka k neubogljivosti pri drugem staršu, obsojanje za razpad družine, za slabše življenjske pogoje);
- izločanje ali zavračanje možnosti vpogleda drugemu staršu v šolsko delo otroka, njegovo zdravstveno stanje, urnik interesnih dejavnosti);
- pripovedovanje otroku o materialnem razmerju med staršema, razveznem postopku ali razlogih za prenehanje partnerskega odnosa;
- spraševanje otroka po izbiri med staršema; to v otroku povzroči močno frustracijo, ne želi zavrniti starša, namesto tega se temi izogiba;
- neprožnost pri terminih za stike kot neupoštevanje otrokovih potreb;
- namigovanje starša in reagiranje s prizadetostjo in žalostjo, če so se

otroci imeli lepo z drugim staršem; otrok se bo zaprl vase in prenehal s komunikacijo, počutil se bo krivega, ne bo vedel, da je prav, če se dobro počuti z drugim staršem; otroci spoznajo, da če želijo ustreči enemu staršu, se morajo obrniti proč od drugega starša;

- fizično ali psihično reševanje otroka pred drugim staršem, ko otrokova varnost pri njem ni ogrožena; taka dejanja krepijo otrokove iluzije o nevarnosti in grožnji in stopnjujejo odtujevanje;
- pogoste so prijave suma fizične, psihične ali spolne zlorabe otrok; sumi različnih oblik zlorab enega starša, ki jih drugi prijavi po prenehanju skupnega življenja, se ob preiskavah v večini primerov izkažejo za neutemeljene.

Stopnje odtujevanja

Odtujevanje poteka skozi širok spekter, ki temelji na določeni stopnji notranje stiske starša, ki odtujuje, na ranljivosti otroka, odzivih drugega starša in reakcijah zunanjega okolja (širše družine, socialnega varstva, svetovalcev, terapevtov, sodnega sistema). Stopnja odtujevanja se razlikuje in sicer od primerov otrok, ki izkušajo pomembno nelagodje v prehodnem obdobju (milo odtujevanje), do primerov otrok, ki se čutijo obvezane obdržati ločena svetova in identitete, ko so z enim oziroma drugim staršem (zmerno odtujevanje), vse do primerov tistih otrok, ki zavračajo vsako povezavo z odtujenim staršem in postanejo obsedeni s sovraštvom do njega (hudo odtujevanje).

Milo odtujevanje je zelo težko prepoznati. Roditelj, ki otroka odtujuje, zanika motiv in dejanja odtujevanja in, nasprotno, izpostavlja pomembnost vloge drugega starša v življenju in razvoju otroka. Navadno gre za nezavedno ravnanje brez razumevanja posledic, ki jih ima odtujevanje za otroka. Ker izjave takega starša ne kažejo na proces odtujevanja, je treba pozornost usmeriti na podpomenska sporočila starša otroku v smislu: "Lahko greš k mami, kar sam se odloči, jaz te ne bom silil" ipd. Ni torej opogumljanja za osebne, telefonske stike, ni skrbi za odpadle stike, ni interesa, kaj se je na stikih dogajalo in gre za netolerantnost za prisotnost drugega starša v smislu: "Če bo tvoj oče na tekmi, jaz ne grem" ipd. Na tej stopnji odtujevanje postane bolj očitno, ko otrok zapusti en dom in gre v drugega, ko en starš vzpostavi novo zvezo ali dobi otroka. Zavedanje in racionalno prepričanje, da otrok potrebuje tudi drugega starša, lahko preglasi intra- in inter-personalne težave. Navadno je na tej stopnji malo polarizacije v širšem socialnem okolju in med institucijami.

Zmerno odtujevanje je značilno za starše, ki ne uvidijo pomena drugega starša in so čustveno motivirani (strah pred izgubo otroka, bes na drugega starša). V tem primeru se starš, ki otroka odtujuje, le teoretično zaveda pomembnosti

drugega starša v otrokovem življenju, vendar verjame, da v njegovem primeru, zaradi pomanjkljivosti, ki jih ima drugi starš, ta ne more biti otroku pomemben. Značilna je komunikacija, ki ne odobrava stikov v smislu: "Lahko greš k očetu, ampak veš, kaj jaz mislim …"; odklanjanje pozitivnih sporočil o drugem staršu: "To je vajina stvar, ne želim poslušati". Lahko gre tudi za izkazovanje veselja ob neuspehu drugega starša, zavračanje pogovora, ignoriranje telefona, odrekanje fizične bližine drugemu staršu, podajanje in preklicevanje izjav, negativna sporočila o drugem staršu, obtožbe v smislu: "Veliko slabega bi ti lahko povedal o mami, ampak jaz nisem tak... Tvoj oče je alkoholik, ampak jaz tega ne bi smela reči... Tvojega očeta ni bilo ob tebi, ko si bil majhen... Tvoja mama nas je zapustila..." ipd. Lahko pa gre za uničevanje spominov na drugega starša. Na tej stopnji se odtujevanje dogaja v prehodnem obdobju, vendar je prisotno tudi v drugih okoliščinah. Starš, ki odtujuje, se sooča z notranjim konfliktom. Z drugim staršem komunicira tako, da konflikte povzroča, drugi vpleteni (npr. odvetniki, sodniki, socialno varstvo, terapevti) pa so ob tem do določene stopnje polarizirani.

Odkrito odtujevanje zajema intenzivno sovraštvo do drugega starša. Starš, ki odtujuje, je z drugim staršem "obseden"; vidi ga kot pogubnega zase in za otroka. Drugemu staršu ne pripisuje vrednosti niti kot partnerju niti kot staršu. Tak starš ni dojemljiv in ne zmožen za soočanje z resničnostjo. Verjame, da preživljanje časa z drugim staršem otroku škodi. Za tak odnos so značilne (izmišljene) izjave v smislu, da "mama ne plačuje preživnine... Tvoj oče nas nima rad... Tvoja mama pije, se drogira...". Pri tem se otroka prikazuje kot žrtev slabega vedenja drugega starša v smislu: "Mati te nima več rada". Pogosto je tudi javno kritiziranje v smislu: "Tvoj oče je nasilnež. Kaj je narobe s tvojo mamo? Ne bo ti dal jesti, ne bo te razumel". Pojavljajo se tudi v obliki določenega ohranjanja skrivnosti, kot npr.: "Ne povej mami, kje si bil". Prisotne so celo grožnje o prenehanju ljubezni v smislu: "Ne bom te imela več rada, če boš obiskal očeta... Jaz sem edini, ki te imam rad...". Na tej stopnji odtujevanja je vedno prisotna zavestna motivacija. Notranji, medosebni in zunanji sistem v celoti podpira proces odtujevanja; ti primeri lahko okupirajo tudi zasebno življenje strokovnjakov in vodijo v preveliko čustveno vpletenost.

Hudo odtujevanje se že v polnosti prenese na otroka. Ni več potrebno biti aktiven v smislu motivacije; prav nobene vrednosti se več na pripisuje drugemu staršu, sovraštvo in zaničevanje postane odkrito. Tak starš naredi vse, da ohrani otroka daleč stran od drugega starša. Otrok je ujet v zanko starša, ki ga odtujuje od drugega starša in njemu pomembnih ljudi; prevzame njegove želje, čustva, sovraštvo, ki jih posreduje vsem ostalim kot bi bila njemu lastna. Tudi otrok prične verjeti, da je odtujeni starš izmeček in obravnava njegovo zgodovino in družino povsem negativno; tak otrok se ne more ne spomniti niti ne

izraziti pozitivnih čustev do drugega starša.

Vloga centrov za socialno delo

Za strokovne delavce v socialnem varstvu predstavlja izziv iskanje načinov, kako otrokom omiliti čustveno bolečino in stres, ki je rezultat ujetosti v bojno polje staršev. V to je vključena tudi pomoč staršem, da bi razumeli škodo, ki jo povzročajo otrokom s svojimi dejanji, pomoč pri iskanju rešitev iz zaostrenega in nerešenega odnosa z bivšim partnerjem in pomoč pri razvijanju učinkovitih načinov za sodelujoče starševstvo. Pri tem strokovni delavci sodelujejo s sodišči, policijo, svetovalnimi centri, terapevti, zdravstvenimi, šolskimi in vzgojnimi zavodi. Tesno in načrtno medsebojno sodelovanje je ključ do zmanjšanja trpljenja otrok.

Pristojnost centrov za socialno delo je svetovanje in pomoč staršema pri sporazumevanju ob prenehanju skupnega življenja. Svetovalni razgovor je ob razvezi zakonske zveze nujen, vendar je obseg sodelovanja staršev vprašljiv. Sporazumevanje o zaupanju otroka v vzgojo in varstvo, preživnini in stikih ob pomoči strokovnega delavca poteka na prostovoljni bazi, če se strinjata oba starša. Centri za socialno delo razpolagajo s potrebnimi znanji, vzpostavljenimi oblikami pomoči družinam, sistematično pristopajo k družini. Vendar starši pomoč pogosto odklanjajo ali pa jo želijo izrabiti za uveljavitev enostranskih zahtev po spremembi drugega starša, pri tem pa ne vidijo lastne odgovornosti. Le kadar center postopa zaradi zaščite ogroženega otroka pred nasiljem, zlorabami ali zanemarjanjem, lahko staršema izreče ukrepe; zato bi bila v primeru odtujevanja nujna nova pravna podlaga, ki bi omogočala strokovnim delavcem več kompetenc. Potrebno je prepoznavanje simptomov odtujevanja in reagiranje v smeri intenzivne pomoči. Pri tem je smiselno, da centri prevzamejo vlogo koordinatorja pri zagotavljanju pomoči družinam. Pomembna je stopnja odtujenosti, a še bolj kot ta pripravljenost obeh staršev za aktivno sodelovanje. Potrebno je, da starši razumejo posledice odtujevanja in dejanske potrebe otroka. Če tega kljub večkratnemu soočenju ni, je treba uvesti postopek za zaščito ogroženega otroka.

Nevladne in vladne organizacije bi morale v primerih, ko preneha skupno življenje družine, nuditi več ustrezne pomoči in sicer dovolj zgodaj. Obstaja pa seveda past, da se staršu nudi slepo podporo, med tem ko bi ga bilo treba soočiti s posledicami njegovega neustreznega ravnanja. Kljub delu s starši je potrebna vsestranska podpora otroku. Poleg tega bi bilo otroku smiselno omogočiti pooblaščenca oziroma zagovornika v postopkih (bodisi enega ali drugega starša ali otroku zaupne osebe).

Povezovanje strokovnih krogov

Hitro ukrepanje in tesno sodelovanje vseh vpletenih institucij in strokovnjakov je nujno, če želimo ugotoviti, ali gre za odujevanje oziroma ali odtujevanje otroka temelji na dejanski in resnični skrbi za varnost ter dobrobit otroka ali pa je motivirano iz sovraštva, strahu pred izgubo otroka ali vloge očeta oziroma matere. Da bi lahko natančno preučili simptome odtujevanja in potrdili oziroma zavrgli prisotnost sindroma odtujevanja, je potreben hkraten multidisciplinaren pristop. Preučiti je treba prave in lažne navedbe zlorab otroka ter o tem izdelati strokovno mnenje.

Skrajšanje postopkov in procesov, ki potekajo v več različnih institucijah, je v primerih odtujevanja otroka od starša bistvenega pomena, saj sčasoma le-to napreduje v težjo stopnjo odtujevanja, ki ima lahko za posledico popolno odtujitev, tj. otrok prevzame želje in dejanja starša in sovražnost do drugega starša. Zato je treba na oba starša preložiti odgovornost, ki jo ta skušata naložiti institucijam. Dejstvo je, da pri hudem odtujevanju tudi institucije izgubijo moč in nadzor, posledice pa se kažejo na vseh področjih otrokovega razvoja. Pri popolni odtujitvi je mogoče uporabiti le še ekstremne ukrepe za zaščito otroka ter dolgotrajno terapevtsko pomoč otroku in obema staršema. Zato je pomembno, da znake odtujevanja prepoznamo v njihovi zgodnji fazi in jih obravnavamo z največjo resnostjo ter s tem omilimo travmatiziranost otroka. Odtujevanje ima neslutene razsežnosti, prizadene zelo širok krog ljudi in vpliva na družbene spremembe.

Možne izboljšave, ki bi lahko omilile posledice konfliktnih dodelitev in predodelitev otrok ter načini za skrajševanje postopkov in dosego večje učinkovitosti so:

- prenehanje psihološke igre med strokovnjaki in institucijami; jasna razmejitev vlog in odgovornosti posameznih strokovnih služb;
- multidisciplinaren pristop; tesno sodelovanje predstavnikov vpletenih organizacij, vendar z jasnimi kompetencami vsake strokovne službe;
- skrajševanje postopkov in prednostno obravnavanje primerov zaupanja otrok v vzgojo in varstvo; določitev stikov, kadar se nakazujejo znaki odtujevanja;
- nadzor izvajanja sklepov sodišč; v prvi fazi pridobitev podatkov in v drugi zagotovitev izvajanja;
- zagotoviti pravno osnovo za preprečevanje in ukrepanje, kadar pride do odtujevanja otroka od starša in njemu pomembnih oseb;
- raziskovanje fenomena; dopolnitev teoretične podlage in aplikacija v naše kulturno okolje;

- evalvacija in kritična ocena primerov, pri katerih je bilo odtujevanje od starša spregledano oz. je bilo ugotovljeno prepozno;
- izdelava ustreznih instrumentov za ugotavljanje znakov in stopnje odtujitve; razvijanje strategije pristopov;
- vzpostavitev šole starševstva, projektov in programov za sodelujoče starševstvo;
- zagotavljanje obveznega svetovanja tistim staršem, ki preprečujejo dostop do otroka;
- obvezno delo z družinami za ponovno vzpostavitev stikov med otroci in starši ter drugimi otroku pomembnimi osebami;
- izobraževanje strokovne javnosti: šolskih svetovalnih delavcev, učiteljev, vzgojiteljev (ki se navadno prvi seznanijo z odtujevanjem pri otroku), strokovnih delavcev v centrih za socialno delo, svetovalcev, terapevtov, odvetnikov, sodnikov;
- ozaveščanje širše javnosti o posledicah odtujevanja otroka in zlorabah v družini.